СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 177. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 2-го серпня, 1937. VOL. XLV. No. 177. Jersey City, N. J., Monday, August 2, 1937. THREE CENTS

СЕНАТОРИ З ПІВДНЯ ПРОТИ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ

ВАШИНГТОН. — Сенатор Гарисон з Місісіпі повів у сенаті завзяту опозицію проти законопроєкту Блека й Конерія про довжину праці й робітничу заплату.

Опозиція складається з сенаторів з південних стейтів; ці сенатори кажуть, що закон Блека й Конерія знищить усякі промисли в полудневих стейтах. Вони кажуть навіть, що законопроект має це на цілі: знищити південні промисли, великі й малі.

ДИВНИЙ СІДАЙСТРАЙК ДЛЯ ПРОТЕСТУ ПРОТИ ПОЛІЦІЇ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Коло дві тисячі страйкуючих робітників з місцевих корабельних варстатів і їх симпатиків засіли на рейках трамваїв під поліційною стацією при Гемилтон Евеню, щоб запротестувати проти арештування кількох страйкарів у сутичках з поліцією.

Між сідайстрайкарами були чоловіки, жінки й діти. Вони здержали зовсім вуличний рух на кілька бльоків довкруги. Поліцаям прийшлося піднімати страйкарів і усувати на бік. До демонстрації прилучилися ще моряки з 5 кораблів.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ПРОТИ АСЕКУРАЦІЙНОГО РЕКЕТУ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім федеральнім суді поставлено перед велику лаву судів довгу низку лікарів, адвокатів, асекураційних агентів і інших людей, обвинувачених за участь у так званім асекураційнім рекеті. Прокураторія закидає їм фальшиве побирання асекураційних допомог за каліцтво.

Велика лава присяжних суддів постановила поставити під суд 39 осіб з цього рекету. Між ними є 10 лікарів. Жінка одного лікаря є визначною політикайкою Тамені Голу.

МОРФІЄВІ НЕ ВДАЄТЬСЯ ПЕРЕПЕРТИ РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН.

ЛЕНСИНҐ (Мішіґен). — Губернатор Морфі не потрапив переперти ухвалення нового робітничого закону, для котрого ухвалення він скликав спеціяльну сесію стейтової леґіслятури.

Наперед за цей проект посварилися між собою Американська Федерація Праці, котра заявилася за нього, та Комітет Промислової Організації, котрий не хотів його потвердити. Коли палата послів приняла проект 56 голосами проти 24, сенат розвів предовженну дебату, з котрої видно неможливість його ухвалення. Прийдеться губернаторові предложити проект іще раз на осінній сесії.

ДАЛЬШІ ПРОБНІ ПЕРЕЛЕТИ ЧЕРЕЗ АТЛЯНТИК.

БОТВУД (Нова Фунляндія). — На водах залеву цього міста осів великий літак англійського летничого підприємства „Імпіріел Ервейз", „Камбрія", перелетівши дорогу з Фойнеса, в Ірляндії, що має 1,995 миль, за 17 і пів години. Лет мав на цілі випробувати можливість правильного летничого получення між Европою й Америкою.

РОСІЯ НАЙМАЄ МІСЦЕ НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Совєтський уряд наняв собі 100,000 квадратових стіп на площі світової вистави в 1939-тім році. Він уже й згодився з зарядом вистави за те, де має бути це місце. Це перша згода того роду.

Досі 14 держав згодилися виставляти, а 13 щойно офіційно приняли запрошення.

СТРАЙК ОПЕРАТОРА ЗДЕРЖАВ ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — У фільмовім театрі „Ґрінвич", положенім при Ґінвич Евеню й Вест 12-та вул., зібралася в пятницю вечором як на цей театр поважна авдиторія з 350 осіб. Підчас вистави рухомі образки нагло перестали рухатись, а з будки оператора роздався голос оператора, скріплений машинами театру. Оператор пояснив, що він виходить на страйк для протесту проти злих умовин праці.

ГРІМ УБИВ 3 ОСОБИ.

БРЕЗИЛ (Індіяна). — Грім ударив тут на одній фармі у віз, наладований сіном, і вбив 3 робітників та заглушив 1. Вони працювали при молотилці й перед дощем сховалися під віз.

БЛИЗНЯТА РОДИЛИСЯ 74 ГОДИНИ ОДНО ВІД ОДНОГО.

МАРІОН (Огайо). — Пані Верджил М. Парчер уродила в понеділок в ночі сина, а в четвер вечором дочку. Близнята родилися перед часом, але, як каже лікар, мають шанси жити.

СТАВЛЯТЬ НА СУД ДИТИНУ ЗА ПОДРУЖЖЯ.

СТ. ПОЛ (Мінесота). — Найвищий суд стейту рішив, що 12-літня Вірджінія Деремер не вийшла з-під влади цього суду через своє подружжя з одним чоловіком з Айови, але має станути в цім стейті на суд за нарушення закону проти дитячих подруж.

ДОМАГАЄТЬСЯ НАВЧАННЯ ПРО ЗЛОЧИНИ В ШКОЛАХ.

Велика лава присяжних суддів у Шікаґо порадила шкільній владі завести в школах науку про злочини, головно на половім тлі.

ДИТИНА ВТОПИЛАСЬ У ВАННІ.

17-місячний хлопчина Чарлз Пантога у Ню Йорку, полишений родичами під опікою старшої сестри, вліз до ванни, відкрутив собі курок, напустив води й не міг з неї вилізти. Як його старша сестра зайшла в купальню, дитина вже не жила.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ" У ЧЕСЬКІЙ ОПЕРІ.

Празький національний театр має поставити у будучім сезоні українську оперу „Запорожець за Дунаєм". Ролі вже розписано і підготовна праця розпочалася.

РЕФОРМА МУЖЕСЬКОГО ОДЯГУ.

На осінь скличуть у Польщі міжнародній конгрес реформи мужеського одягу. Конгрес цей заініціювали кравці в порозумінні із спортовими колами. Крім того тією справою цікавиться влада публичного здоровля. Мужеський одяг, кажуть вони, нездоровий, головно тверді ковнірці, тверді сорочки, тісні паски утруднюють обіг крови. Хотілиб створити одяг до праці, галевий, спортовий і т. д. Участь у конгресі візьмуть делеґації кільканацятьох держав.

ЧОЛОВІК ЗО ШТУЧНИМ ГОРЛОМ.

Один чоловік у Чехословаччині хотів накласти на себе руки й спалив собі якимсь хемічним розчином горло. Тоді оператор Політика вложив йому на місце спаленого пролику кишку, яку зшив спіралею з золота й таким робом урядував пацієнта. Цього пацієнта думають показати на найближчім лікарськім конгресі в Берні, в якому візьмуть участь лікарі з Чехословаччини, Німеччини, Мадярщини, Австрії та Югославії.

ЯЙЦЯ ЗПЕРЕД МІЛІОНА ЛІТ.

Наукова експедиція, яка вела в Китаю досліди, натрапила підчас розкопів у землі на скамянілі страусині яйця, довгі 15 цм. Шкаралупа яйця груба 3 мм. Яйце знайшли в геольогічних зложжях, які походять зперед міліона літ. Учені кажуть, що ці яйця походять від породи струсів, сильно більших від струсів, що тепер живуть.

СПОЖИВЧА КООПЕРАЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Утерся погляд, що націоналсоціялістичний режім у Німеччині став перепоною для розвою кооперації. Тимчасом кооперація там далі робить поступи в своєму розвою. Число споживчих кооператив, обєднаних у гамбурськім союзі, зросло з 1,113 у 1935 р. на 1,163 у 1936 р., а обороти зросли з 484 міліонів марок на 510.5 міліона марок. Згадані 1,163 кооперативи мають 8,833 крамниці.

МАБУТЬ МІНЕСОТА БУДЕ СУДИТИ МЕШКАНЦЯ МАНІТОБИ.

Манітобська поліція стала мабуть перед найбільшою загадкою в кримінальній історії Канади, коли розслідила вбивство Онуфрея Мандзюка, фармера при самій границі Злучених Держав в околиці Сандави. Загадка є в тім, чи манітобський суд, чи суд сусіднього стейту Злучених Держав, Мінесоти, повинен судити Ів. Клима, арештованого за вбивство Мандзюка 23 червня. І Мандзюк і Клим фармерували по канадійськім боці границі, однакож саме вбивство, як тепер стверджено, відбулося 35 стіп від границі, але по боці Злучених Держав. Як виглядає, то уряд Злучених Держав не був навіть у свій час повідомлений про душогубство на його території тай тепер не дуже за тим розпадається, щоб перебрати справу в свої руки, одначе мабуть не буде іншої ради, як відіслати Клима за границю, нехай Мінесота його судить.

СКІЛЬКИ ЖИДІВ НА СВІТІ?

Німецький часопис „Генераль Анцайгер" оповістив статистику, виготовлену Союзом німецьких лікарів. На підставі тієї статистики расових жидів є на світі 40 міліонів, з того 25 міл. в Европі, півтора міліона в Азії, 80 тисяч в Африці, решта в Америці.

САМОГУБСТВО В СУДІ.

В городському суді у Львові 32-літній Володимир Ізишин і його два товариші відповідали за залізничі крадіжі на Клепарові й інших львівських дворцях. Ізишин попросив, щоб йому позволили вийти з поліцаєм і тоді вискочив крізь вікно на другому поверсі. Йому заломився череп і непритомного взяли до шпиталю.

ПІМСТА ФІГУРИ ЧОРТА.

Один із варшавських торговців мистецькими товарами мав справді дивну манію колекціонерства.

Цей збирач, який недавно умер серед таємничих умовин, міг похвалитись найбільшою й одночасно найдивнішою збіркою: рисунків, образів, фігур і статуеток, які представляли чортів у найріжнорідніших формах. Зокрема постать чорта із ріжних північних країв виклинувала в нього велике зацікавлення. Цей збирач відбував постійні подорожі, мандруючи іноді з одної місцевости до другої, щоб тільки збогатити свою збірку. Підчас одної такої подорожі повелося йому роздобути дуже оригінальну фігуру чорта, високу 2 м., і привезти її до дому. Новою добичею цей налоговий збирач незвичайно тішився. Фігура походила з тих часів, коли ріжні секти покланялися чортові. Інтервенція влади розігнала секту, а фігуру покинули давні звеличники в повному забутті. Хоч збирач вірив, що чортяча фігура принесе йому щастя, сталося зовсім інакше. Одного дня знайшли торговця антиками в його кімнаті мертвого. Висока 2 м. фігура впала на купця і вбила його на місці. Точніших подробиць цілої дивної події поки не вдалося вияснити.

КУПИВШИ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ ЗА 750 ЗЛ...

В кореспонденції з Минська Мазовецького „Гонец Варшавскі" подав цікаву вістку. Продано там недавно за 750 зл. будинок старої православної церкви, яку переробльовано на будинок повітового виділу. В перерібку вложено 30 тисяч зл.

Підприємець, що так дешево „купив" напів перероблену церкву, відпродав її відразу з зиском, а й новий набувець зробив брилянтовий інтерес на продажу матеріялу з розбірки. За саму цеглу взяв кілька тисяч, а окремо продав мармури, доліжку і т. д.; самого заліза вивіз кілька вагонів, а з решти матеріялу побудовано кілька камяниць. Частину матеріялу купив... повітовий виділ і заплатив за нього 3,500 зл.

„Свят" реферує цілу цю історію і слушно додає:

„Якщо все це правда — то справа пахне на милю скандалом і криміналом..."

СОКИРОЮ ЗАБИВ ДВІ ЖІНКИ.

У Влоцлавку трапилася подія, яка схвилювала ціле місто. До крамниці Агнешки Місьон і Валерії Кузьнярек увійшов заднім входом якийсь чоловік, буцімто за орудкою. Коли одна з крамарок увійшла до крамниці, щоб полагодити закупи, злочинець добув зпід плаща сокиру і зарубав спершу Місьонову, а потім Кузьнякркову. Обі жінки згинули на місці. Коли сестриниця одної з крамарок почула підозріли шелест, вибігла на коридор і побачила вже трупи обох жінок. Поліція арештувала сусіда вбитих, якогось Владислава Кулькевича, що в нього знайшли свіжо покрваплений одяг і сорочку. Імовірно причиною вбивства був грабіж, бо обі вбиті мали славу багатих жінок.

ОРИГІНАЛЬНИЙ КОНЦЕРТ.

У Кремоні відбувся оригінальний концерт. 50 солістів скрипаків грали в орхестральній дружині на славних скрипках Страдіварія і Ґарнерія, випозичених з міжнародньої вистави музичних інструментів у Кремоні.

Концерт викликав правдиве захоплення публики. Негайно після концерту дорогоцінні інструменти вернулися знову до виставових габльоток.

КОМУНІСТИЧНА ПРОПАГАНДА В ЖИДІВСЬКІЙ ШКОЛІ.

Арґентинська поліція перевела ревізію в кільканацятьох жидівських народних школах у місті та у провінції Буенос Айрес. Виявилося, що у величі частині тих шкіл дітям вщоювали комуністичні ідеї. У шкільних домівках було чимало комуністичних летючок і книжок. 11 шкіл замкнули.

СТЯВ КОСОЮ КОНОКРАДОВІ ГОЛОВУ.

В Кобилі Городку, новосанчівського повіту, господар Владислав Клемпа приловив у ночі у своїй стайні знаного конокрада Йосифа Сромка, що хотів вивести його коня. Обурений Клемпа вхопив косу, що висіла у стайні, й одним замахом стяв злодієві голову.

ВЧАТЬ ЛЮДЕЙ ПРОВОКАЦІЇ

МОСКВА. — До якого морального сходоблення доводить большевицька влада своїх горожан, вказує останній большевицький розпорядок, на основі якого всі горожани мають себе взаємно підглядати, що хто робить, і за найменшу провину доносити відразу владі. Большевики не дбають, що таке ставлення даватиме нагоду всяким злочинним типам розправлятися шляхом провокації зо своїми особистими ворогами. Большевицька „Правда" повчає: „Це обовязок совєтського горожанина дивитися критично на своє окруження і пізнавати добре людей, з якими він працює, або з якими приятелює... Коли його знайомий поповнив якийсь, хочби малий проступок у своїй роботі, то він не сміє затушувати цеї справи. Це фальшиве упередження „видати гриятеля" треба викорінити раз на все".

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПИСЬМЕННИК ТАВРУЄ СОВЄТСЬКЕ ДОНОЩИЦТВО.

ПАРИЖ. — У відомій своїй книжці „Ретуші" французький письменник Андре Жід, який був гарячим прихильником Совєтів так довго, доки не поїхав там та про все наочно не переконався, гостро таврує доносицтво, яке тепер панує в СССР і яке на приказ уряду вважають там за чесноту. Найкраще живуть ті, пише Жід, що найбільш підлі, люди з найгіршими характерами. Незадовго московський нарід стане народом, зложеним тільки з людей, що хотілиб жити коштом інших. Рівночасно з книжкою Жіда появилася ще одна книжка, теж бувшого прихильника Совєтів, Ербарта, в якій він каже, що хоч сам є, був і і далі буде революціонером, то відтепер буде побороювати Совєти, які стали краєм брехні. Нині неможливо боронити Совєти без брехні, говорить він. А далі каже, що в Совєтах витворилася свого роду аристократія, яка править усім і все пожирає. Совєтська бюрократія це галапас. Це нині одинока задоволена кляса в СССР, що скористала на революції тоді, коли маси живуть під нечуваним гнетом.

З НЕЗАВИДНОЇ ДОЛІ ЛЕМКІВЩИНИ.

СЯНІК. — Новий апостольський адміністратор Лемківщини кривдить українських патріотів-священиків та без подання причин і без попереднього повідомлення перекидає їх з місця на місце. Нині український священик на Лемківщині не є певний свого завтра, чи не доведеться йому покидати своє місце і „на приказ" переноситися дальше, щоб звідтам знову кудись мандрувати. Ні один священик не знає добре, яка його провина, бо не переводиться проти нього ніякого слідства. Всі закиди оперті на тайних доносах. Карають головно за те, що священик-українець не годиться, щоб церковне майно переходило на власність т-ва Качковського. Лемки солідарно стають в обороні українців-священиків і навіть збирають для них гроші, коли їх адміністратор викине на вулицю. Крім того вони добиваються права, хоч без успіху, перед апостольською адміністрацією. Твердо трималися лемки з сіл Зиндранової, Барвінку коло Дуклі, Костаровець, Святкової, Полян та інших.

З ВІЙНИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ПІПІНҐ. — Могутня японська армія розбила цілковито китайську армію, перейшла ріку Юнтінґ та захопила славний міст Марка Поля і кілька містечок. В наступі брали участь пятьдесять тенків і відповідне число літаків та артилерії. Деякі містечка цілковито знищено. Китайський нанкінський уряд висилає на поміч 50,000 війська.

СЬОГОРІЧНІ ЖНИВА В ГАЛИЧИНІ ДУЖЕ ПОГАНІ.

САМБІР. — У Самбірщині вже від кількох тижнів жнуть. Особливо на піскуватих землях у суглинах жито подекуди навіть переспіло. Посуха знищила стан збіжжя на 50 до 70 відсотків. Також збір паші цього року був дуже малий. Тому селяни вже тепер масово випродують худобу, яка сильно впала на ціні. Мешканці гірських сіл, які в часі жнив сходили в доли, щоб найнятися на заробітки, відходять з нічим, бо місцеві мешканці самі собі дають раду. Край небавом знайдеться перед маревом голоду.

ПРОПАВ, ШУКАЮЧИ ПРОПАЩИХ СКАРБІВ.

ЖАБЄ (Гуцульщина). — Гуцульське населення в околиці Жабя має сензацію. Між гуцулами пустив хтось вістку, що у присілку Сениця під Кривопільнею в одним місці закопані скарби Довбуша. Деякі мешканці почали шукати тих скарбів. Між іншими шукав їх теж 60-літній гуцул з Ясенова Горішнього, Юрко Гусецький, враз зо своїми двома товаришами. Але 27. червня ц. р. він щез і дотепер не можуть його знайти. Правдоподібно його засипала глибока, семиметрова яма, яку викопали шукачі в надії там знайти скарб. Ця яма тепер завалена землею.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА СУДОМ НОВИЙ РОЗДІЛ

Остаточно конґрес повалив проєкт Рузвелта щодо реформи найвищого суду. Повалили цей проєкт не його партійні противники, републиканці, котрих у конґресі нема досить навіть на ведення якої-такої опозиції, але члени таки його власної, Демократичної Партії. Виступили члени Демократичної Партії проти президента з тої самої партії тому, що ця партія властиво не є одноличне тіло, а штучне зліпище двох, противних собі струй, з котрих одна хоче змін економічного життя, яких, на її думку, вимагає розвій обставин, а друга хоче, щоб усе осталось по старому.

Отсе факт, котрий треба памятати, коли хочеться вгадати, що станеться далі. Президент Рузвелт, відступивши від свого проєкту реформи найвищого суду, каже, що він досягнув дечого, навіть не добившися головної реформи, одначе всі розуміють, що це тільки роблення усміху, коли чоловікові зовсім не до сміху. Вороги президента, як републиканці так і ті, що в Демократичній Партії, собі витягають президентові руку до згоди й кричать: „Хай буде між нами мир!" Одначе й це не здурить думаючих людей, які знають, що ці балачки про мир це чиста політична гра. Противники президента Рузвелта, поваливши плян Рузвелта щодо реформи найвищого суду, не з тих, щоб вдоволитися малою перемогою, коли вони можуть добитись великої. Адже на те вони й валили Рузвелтів проєкт реформи суду, щоб, поваливши його, зорґанізувати краще свої сили й піти валити інші частини Рузвелтових реформ. Як з їдженням приходить деколи апетит, так і з перемогою приходить часто охота до дальшої боротьби, безпощадної боротьби.

Проти чого звернена ця боротьба противники Рузвелта заявляють виразно: проти „нового розділу". Хочуть вони повалити всі ці законодатні здобутки, які поступова думка й акція здобула за останніх чотири роки його президентування. Хочуть назад привернути безоглядне правління великих промисловців і банкирів, як це було за часів Гувера. Хочуть назад привернути назадницьку політику та правління реакції.

Засобами до цеї боротьби служить тепер зовсім невинний клич: приспішити роботу конґресової сесії, закривати її якнайскорше й розходитися на вакації. Цей один засіб вистарчить, щоб забити ріжні дальші проєкти, пропоновані Рузвелтом, між ними проєкт Блека й Конерія про довжину праці й робітничу заплату. Назадники сподіваються, що через це, що клич з приспішенням праці виглядає дуже невинний, маси не зрозуміють його сутті, як не зрозуміли Рузвелтового проєкту реформи найвищого суду, та що назадникам без трудноців удасться побити всі дальші Рузвелтові реформи.

Чи одначе громадянство справді проявить таку саму оспалість, яку воно проявляло досі, це покаже щойно будучність. Є багато признак на те, що воно вже починає отверезуватися з повиборчого дурману й вертатись до політичної активности.

О. С.

ЧОРНЕ МОРЕ

Поява большевицько-російської фльоти коло берегів Еспанії знов поставила на порядок денний справу Чорного моря.

Насторожилися не тільки національна Еспанія й Італія; насторожилась і Велика Британія.

Це саме відповідна хвилина, щоб українська пропаґанда знову висунула українську проблєму як проблєму Чорного моря.

Найважніший контрарґумент, коли мова про незалежну Україну, це саме арґумент, що „Росія не може обійтися без виходу на Чорне море"; не можнаж, мовляв, зачопувати велику імперію, і т. д.

Власне над цим контрарґументом я хочу тут застановитися. Чи дійсно Росія **не може обійтися** без Чорного моря? Чи посідання берегів цього моря є питанням життя і смерти для російського народу?

Пригадаймо собі історію. Російська держава, наперед обеднана татарами, потім Москвою, існує довгі сотки літ. Але берегами Чорного моря володіє **щойно від кінця XVIII. віку.** Отже **багато соток літ передтим якось обедналася та Росія без берегів Чорного моря.** І цей „дефект" не тільки що не спричинив передчасного захирення російської держави, а навпаки, не перешкодив їй — у тяжкій боротьбі з усіма сусідами — розвинутися з невеличкого московського князівства до світової імперії від Балтику до Пацифіку. Отже деж та „конечна потреба" для Росії Чорного моря, без якого вона нібито жити не може?

Дальше, в рр. 1917—1919, три роки, з перервами, підчас відновлення української держави або боротьби за неї — **Росія була відтята від Чорного моря.** Отже якось це зносила...

Дальше, про Балтик також говорилося, що без нього не може жити Росія. Цілими століттями кріваво боролася за нього Росія з німцями, шведами, поляками. Але ось уже майже двацять літ, як повстали Естонія, Латвія, Литва і Фінляндія, і Росія від того Балтику **майже відтята.** З довжелезної берегової лінії, яку Росія мала здовж затоки Фінляндської, Ризької і Балтицької, **їй лишилася вузесенька смужка довкола Неви.** І щож бачимо? Та сама Росія, яка — вже по большевицькім перевороті —воювала в Китаю, в Монголії, в Польщі, не нападала на балтицькі держави, **не** старалася розширити своє балтицьке побережжя. І то, не зважаючи на те, що сусіди, які її від Балтику відділяли, були порівнюючи з нею — просто карлики; не зважаючи на те, що та нова невигідна „заграниця" розтаборилася коло самісінької брами її бувшої столиці, Петербурга. Отже в такій невигідній ситуації Росія якось живе, і ще загрожує не одній іншій державі!

Зрештою неодна держава „не могла обійтися" без чогось, але — обходилася! Швеція колись „не могла обійтися" без німецької Померанії і без Фінляндії, але потім обійшлася... Як Болгарія потребувала виходу до Еґейського моря, то її штучно вузенькою побережною смужкою від того моря відтяла балканська коаліція у війні за отоманську спадщину на Балканах. Нарешті й та сама Росія теж „не могла обійтися" без Порт Артура, Кореї і манджурської залізниці, та... обійшлася!

Так є і з Чорним морем. Обійтися без нього, можливо, не в стані російська **імперія,** що хоче жити безнастанними підбоями і завоюваннями, що прагне покласти свою тяжку імперіялістичну лапу на Туреччину, Індію, Еспанію. **Але це інша річ. З такими „життевими потребами" ніхто не повинен і не буде числитися.** Особливо, коли ці свої „життеві потреби" хоче Росія заспокоїти за ціну фізичного винищення цілого великого народу.

Прокляття Росії був її татарський гін: підбивати все нові народи і нові території. Цей гін не позволяв їй занятися не екстензивною, а інтензивною господаркою; цей гін створив з москаля тип кочовника і грабіжника, а не тип піонїра і людини праці. Стримана в своїй експанзії на півдні, таксамо на заході і сході, Росія — можливо — зачне думати про використання тих величезних багатств, які **є на її етноґрафічній території,** і буде змушена дати спокій іншим народам, без яких території тепер „не може обійтися".

Не зважаючи на ці видумані наборзі і фальшиві контрарґументи, Україна повинна — як це зробили балтицькі держави і Японія — **силою** загородити шлях Росії до Чорного моря.

Коли російський напір зібється об цю силу, — щойно тоді второпає Росія, що вона „може обійтися" і без нашого моря.

Д-р Остап Грицай.

ПРО БАДЕН, ПРО ЙОГО ПТАШКИ І ПРО ФРАНЦА З АССІЗІ

ВАКАЦІЙНА ІДИЛІЯ.

Мойому братові д-рові Іванові Грицаєві на спомин.

Баден, про який я тут хочу говорити, це не німецька країна на правім березі горішнього Райну, а відома купелева місцевість близько Відня, бо лиш 22 кільометри віддалена від нього, над рікою Швехат, і славна головно своїми теплими, соляними купелями з температурою до 36 ступнів Цельзія, знаними ще старинним римлянам як Акве Панноніє. Але славні на ввесь світ баденські купелі це далеко не вся особливість того прегарного містечка над Швехатом. Прегарне воно передівсім лісовим краєвидом **Гелененталю,** що видвигається з усіх боків над долиною, прорізаною рікою. Це овиди такої захоплюючої природньої панорами, що великий австрійський поет **Франц Ґрільпарцер** блукався тут іноді цілими днями, ошоломлений красою незрівняно зелених верховин. Могутнє враження робить тут теж руїна старинного замку **Равгенштайн.** Вона видвигнена на такій небосяжній вершині, що його колишні власники, а саме лицарі - розбишаки („равб - ріттер"). Равгенштайни, користуючись нею по свойому, скидували звідси стрімголов у страшливу глибінь призначених на смерть полонених, звичайно з місця, що ще до сьогодні зветься „ґанками смерти" (Мордґаллері). Позатим же панове Равгенштайни були собі такі молодці, що **в р. 1466** не вагались напасти і на саму **цісареву Еленору,** після чого її чоловік, відомий зі свойого лінивства Фрідріх III., звелів окремій армії твердиню Равгенштайнів зруйнувати.

Але тих колишніх напасників з Равгенштайну нині в Бадені не треба вже боятися нікому, а зате це любе місто захоплює вас чимось зовсім, але зовсім іншим.

Ви цікаві? Ну, то ходіть зі мною до розкішного саду, довкола палатки елеґантного кургавзу.

От ви входите туди і зараз на першім ґазоні цвітів, що розгорнувся широким кругом ніби чудово барвистий килим, бачите славний годинник із цвітів **(Ді Блюменур).** Щож — ріжні великі міста мають ріжні годинникові особливости, здебільша старинні вежові, з ворушними фіґурами, що являються в часі видзвонюваної години, а наш Баден ось має з цього погляду той годинник з цвітів. Своїм проміром на якого півтора метра, він у кожній своїй частині зложений з відповідним із мистецьким смаком дібраних цвітів, обрисовуючи тут особливо чітко години — з цвітів ясно-зелених на пурпуровому тлі, — тільки голубо помальовані здорові вказівки є з дерева і кермовані механізмом, схованим під цвітистою поверхнею. Але рухи тих вказівок є помітні, і годинник показує вам час точнісінько. Отак надивившись на нього доволі, ми — я і мій брат — ідемо далі, минаємо палату кургавзу, в якій є, мимоходом кажучи, так, як у Монте Карльо — **касино рулетної гри,** і задержуємося довше щойно коло того відділу саду, де глядачів витають показні зразці **тропічної ростні.** Це здебільша ростини листові, з билами, грубими, як здорові палиці, і з листами, довгими два метри, чудово стрійні своїми коронами пальми і цілі ґазони беґоній з такими просто казково сорокатими листками, що вони кращі, ніж найкращі цвіти, бо деякі роблять на вас враження наймайстернішої вишивки на прозорім, як скло тлі.

І я стою тут і стою, наче захоплений чаром таємничого мистецтва у природі, коли тут мій брат показує на одну вершину в парку і каже:

— Дивися!

Це вершина, яка мені живо пригадує одну з найкращих партій у садах Шенбруну. Коли сидиш тут на лавочці проти ґазонів, сяючих семикрать проведеними кругами цвітів, сконтрастованих щодо своїх красок на лад сліпучо-барвистої веселки, то бачиш долішні простори саду ніби на долоні, і почуваєш блаженність чудово тихомирного затишка, в якім, здається, чутно навіть подих сонящного проміння на ледви помітно хвилюючому листю.

І тобі згадується індійська казка про цілунок сонця...

Але опинившись тут тепер, я мушу дивитися на щось інше, не менше чарівне, і не менше таємниче.

Слухайте:

Оце ось недалечко нас, саме на стежці близько веселкового ґазону цвітів стоїть вартовий саду. Він темний і суворий з лиця, в темнім уніформі міського службовика та з гострим поглядом орґану, що привик точно стежити і доглядати.

Коли я ось, заманений пишними узорами тропічних беґоній та їх атласовим полиском, мимоволі доторкнувсь рукою одної з них, то він подивився на мене так значливо, що я пригадав зараз усі розпорядки дирекції курпарку щодо його оглядання. І коли він тепер спинився раптом на стежці, де ми сидимо, то мені знову здається, що він береже сім веселкових кругів перед надто великою цікавістю декого з гостей курпарку. Але ні — ні, він не тому. Він ось стоїть майже неворушно, тільки його права рука витягнена рівно з широко-розгорненою долонею, на якій я добачую кілька пелюстків якоїсь червоної цвітки і щось ніби білі кришечки. І притім він тихесенько свище. А властиво він щось тихим свистом шепоче. Бо це такий дивний, просто загадковий своїм звуком свист, що такими тихими, солодкими посвистами озиваються іноді хіба лиш ластівки, коли вже втихають із погасаючим сонцем, або коси, коли їх протяжні свисти стають подібні до цілунків, або жайворонки, коли їх трілери несуться високо під сонцем. Поправді — щось чудно загадкове, і таємниче і приманливе було в тому свисті водно нахмуреного вартівника саду, і мені мимохіть почала пригадуватись постать леґендарного щуролова з Гамельну, коли тут раптом з усіх усюдів біля нас, з усіх дерев алеї і трохи не з усіх сторін саду почали швидсенечко злітатись — пташки:

Пташки всіх красок і родів, пташечки маленькі такі, як забавочки, і пташки великі, пташки тут і пташки там, з глибин саду із висот небес, і всі вони з радісним щебетом обсідають — вартового. Сідають йому на кожний палець витягненої руки, на долоню і на рамена, на плечі і на голову, а котра з них не може вміститися на постаті вартового, та після короткого щебетання сідає на руки або плече мені, або мойому братові.

Пташки, пташки, пташки... Горобчики і коси, мазурики і щиглики, вільшаники і синички, жовтурки і дроздики.

— Так ніби це їх ще раз скликав на проповідь Святий з Ассізі.

Тямите ту прекрасну леґенду? Але той хмурий вартовий міського саду в Бадені це ніякий святець і ніякий богоугодник, і не чародій він і навіть не чудотворний факір. Це сам собі зовсім проста, на-

В. Будзиновський.

ДОБРЕ СХОВАВ ГРОШІ

Оповідання.

(2)

Цей крик заалярмував усю братію, всю челядь монастиря. Бліді з жаху монахи, повибігали зі своїх келій. Хто зі свічкою в руках, хто без неї. Надбіг задиханий ігумен, прискочив до гостя, що дзвонив зубами, і спитався:

— Де горить?

— З моєї кімнати видно вогонь, — відповів Стефан, гикаючися.

Всі побігли до келії гостя. Двері знайшли відчинені на розтвір, в середині все попевертане, помішане. Місяць тихесенько сміявся крізь повішений на вікні червоний, на склі мальований образ святого.

Тепер всі зрозуміли і сам Стефан пізнав, яким то способом заспаному привидівся вогонь. Гостеві сказали, щоби назад лягав і спав спокійно, вже більше не перебиваючи сну мешканцям монастиря.

Коли всі відходили від келії, монастирський дзвін ще бив на трівогу і під ворітьми монастиря заграла трубка вогневої сторожі. Один з черців, скоро вчув крик „горить", не ждав, аж побачить вогонь на власні очи. Побіг на дзвіницю і заалярмував вогневу сторожу. Тепер другий чернець побіг відправити сикавки і припинити дзвонення.

Стефан вже спав супокійно аж до рана. До рефектора на снідання йшов із соромом, що за цю нічну галабурду треба буде вислухати гостру проповідь ігумена. Також потерпав, що пошкодить свому братові. Прийшов, коли рефектар вже був повний. На його щастя проповіди не було і про цілу нічну пригоду ніхто й не згадав. Інший був би дуже вдоволений, та Стефан став потерпати, що свої докори монахи може відклали на пізніше. Як би не те, що не знав як викрутитися від поїздки до ставу, був би таки зараз по сніданню відїхав. Колиж обіцяв самому ігуменові поїхати з ним, то не личило відкликувати. Коли би сказав, що мусить ще нині бути дома, тепер вже ніхто не повірив би йому. Погадав собі, що можна би до монастиря не вертатись і від ставу поїхати просто до хати. Дорога до ставу і залізничий шлях перехрещувалися коло стації. Звернувся до ігумена і спитавсь:

— Чи довго ми забаримося коло того ставу?

— Там переночуємо і досвіта пустимося назад, — відповів ігумен.

— Добре складається. Я після завтра мушу бути в хаті. По дорозі сюди, коли будемо їхати попри залізничу стацію скинете мене.

Брат Осип запротестував. Хотів Стефана довше задержати у себе. Стефан вперся, кажучи, до міста кличуть його дуже важні справи. За те обіцяв, як отець ігумен позволять, колись приїхати ще раз.

Зараз по сніданню рушили в дорогу. Велика монастирська коляса везла ігумена, Стефана, місцевого пароха і монастирського кухаря. Крім них їхали два коші. Один з кухонними причандалалами і залякованими фляшками. Заїхали до пароха в селі, де був той монастирський став.

Корицький бачив став, бо їхали попри нього. Вже був спущений. Люди вибирали рибу і кидали в бочки на запряжених возах. Коло кождого воза стояв пейсатий жид. Рибу забирали жидівські купці. Очевидно, з тої монастирської риби й монастиреві щось дісталося. Найліпший доказ в тім, що ігумен приїхав на рибу з монастирського ставу.

Більше як те, що мож було бачити в переїзді попри став, Корицький не бачив. Рибу побачив аж у пароха на полумисках і на власнім тарелі. На став і дивитися на роботу не було часу, бо скоро приїхали, засіли до карт. Корицький був немузикальний на картах, тож не грав. Він лиш кібіцував. Це кібіцування не дуже було скучне, бо грачі багато балакали і час до часу відпочивали, розказуючи веселі анекдоти. Найважніше було те, що коло кожного грача і коло кібіца стояла фляшка вина.

Переночували і на другу днину по обіді коляса пустилася назад в сторону монастиря. В коші, в котрім раньше були фляшки, тепер їхали коропи, щуки і лини. Одна велика, три-кілева щука лежала закутана в полотно. Коли підїхали під залізничий двірець, Корицький скочив з коляси і попрощався. Подаючи йому пакет у полотні, ігумен сказав:

— Коли ви їздили спускати став і вибирати рибу, то годилось би й до хати щось з того принести. Це для вас.

Врадуваний скупар взяв щуку під паху і пішов до каси купити білет. Призначені на це гроші були в кишені штанів. До хати вертався дуже веселий, свідомий того, що кошти подорожі відбив собі з процентом тою дарованою великою щукою. Приїхавши до міста, фіякра не брав, бо власні ноги були дешевші. До хати прийшов, коли родина вже сідала вечеряти. Зараз розкутав і показав велику даровану щуку. Похвалився, що кошти подорожі відбив, ще й заробив на ній. Жінка з такого висліду була дуже вдоволена, бо й вона зискала щось. Вже не потребувала морочити своєї голови, що зробити завтра на обід.

Корицький з хати вже не виходив, бо було пізно. Здорожений загадав зараз лягати. Як що днини, так і нині хотів до залізної каси сховати на ніч всі гроші, які мав коло себе і які мала жінка. Сягнув рукою до кишені по портфель і... цілий упрів. Стало йому млосно, так, що троха не впав. Блідий сів на ліжку.

— Що тобі?! — крикнула жінка, глянувши на нього.

— Портфель з грішми лишився в монастирі, — прошепотів.

— Аж тепер він пригадав собі, що збентежений своєю пригодою в ночі, вийшов з келії, полишивши портфель під подушкою.

— Триста ґульденів, триста ґульденів! — шепотів.

— Гроші мабуть не пропадуть, — потішала його жінка. — Цеж монастир, святе місце. Як не святе, то бодай побожне. Монахи не злодії. Там є твій рідний брат.

Триста ґульденів, триста ґульденів! — повторяв, глядячи перед себе тускливими очима.

— Поїду! — крикнув. — В годині одинацятій відходить поїзд. Може ще лежить там під подушкою.

В годині десятій Корицький прощався з жінкою, щоби відїхати до монастиря. Хтось застукав. До кімнати увійшов почтар з телеґрамою в руці. Корицький глянув на підписи під депешею. Підписані були ігумен і брат Осип.

— Мабуть доносять мені, що знайшли і відсилають мені мої гроші.

Став читати. Хитаючися сів. На лице виступив рясний піт. Депеша впала на землю. Жінка підоймила і прочитала:

„За триста ґульденів дарованих нашому монастиреві так делікатно і дискретно, сердечно дякуємо. Будемо молитися за вас і вашу родину. В кождім часі будете нам милим гостем.

Хіба зателеґрафую їм, що мені ані не снилося дарувати; що я забув.

— Мабуть не поможе, відповіла жінка. — Будеш процесуватися? Лиш осмішиш себе і пошкодиш братові. Махни рукою!

Корицький, важко зітхнувши, махнув рукою.

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Молоде Сестрицтво св. Анни, від. 343, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в середу, 4-го серпня, в гали парохіяльній. На ці збори кожда члениця має прийти бо є важні справи до вирішення. Просимо молодих жінок і дівчат прийти і вписатися до нашого Сестрицтва, а переконаетеся, що не лише будете вдоволені, але зробите добру річ для себе і українського народу. Просимо батьків і матерей, щоби привели своїх дітей і вписали до своєї орґанізації, а не до чужої в якій вони навчуться шанувати працю, котру ви придбали. — К. Сипян, предс.; К. Саєс, секр.; С. Матковська, кас.

віть троха сувора людина, в якої є мабуть лиш одна справжня „тайна", а саме — **тайна її любови** до тих любих сотворінь, що їх звемо пташечками. А зовсім можливе, що таксамо гарно і переможно, як він уміє кликати пташки, він всилі кликати ще й інші звірята, які може таксамо слухаліб його як і пташки, пізнавши в ньому їх любячого приятеля. . . Бо звірята, — скажім це собі в очі ще раз — навіть не виключаючи деяких і великих хижаків, іноді далеко вдячніші за кожну любов, ніж ми, люди. І якщо вони — як це нам пригадав недавно у своїй, поміщеній у „Стободі" дуже гарній статті (**„Люди і тварини"**) наш діяч **Віктор Андрієвський** — за словом Франца з Ассізі „наші менші брати", то це рідня, якої нам соромитися з ніякого погляду не треба. Побажатиб тільки, щоби ми, люди, не давали себе засоромлювати найкращим душею між звірятами відносно деяких, так дуже нам у життю потрібних чеснот і прикмет, яких у звірят іноді далеко більше, ніж у нас... Отак неодин з наших яничарів і кирпинників, що, нагодувавшись добром доброї людини, з першим подувом противного вітру кидається на нього з лютою ненавистю, міг би вчитися твердої характерности і незломної вірности у пса, який з такою незрівнаною, справді геройською посвятою звик віддавати і життя за прихильних йому людей. І це неправда, що пес це ніби той раб, що „лиже руку, яка його бє". Бо чужу руку, що його бє, пес розшарпує на штуки. А якщо він лиже руку свого пана, що його вдарила, то це не рабство, а хіба шляхотність пса, який і за дрібку доброго забуває все зле, людині, яку він любить. А вміє пес любити гарячо і глибоко аж до смерти.

І якщо нам **повна любови витревалість** всилі здобути і створіння з царства несвідомої природи, то якуж то чудес повинно довершувати всяке, люблячою витревалістю ведене змагання, спрямоване в сторону божеської своїм розумом людини?

О, пташки з Бадену, ви така гарна, глибока казка!

ДЕ ПЕРЕБУВАЄ МАРШАЛ БЛІХЕР?

З Москви доносять до Риги, що населення дуже цікавиться тим, де щез маршал Бліхер, головний командант сибірської армії, якого викликали були до Москви на передодні процесу проти Тухачевського і який після цього ніде не показувався. Зпочатку припускали, що негайно по процесі, на якім він був суддею, він вернувся на Сибір; з оглядом на те, що його там нема, починають зясовувати справу інакше. Як у Москві вже відомо, ніякого процесу в дійсності не було. Путну вбито три місяці перед його офіційною смертю, Тухачевського розстріляно в його головній кватирі кілька днів перед процесом, решту генералів розстріляно без ніякого переслухання. Твердять уперто, що Бліхера також увязнено за те, що він відмовився брати участь у цій кривавій комедії. Припускають, що його вже також розстріляно, чи що він перебуває в секретній вязниці ГПУ. Таке поясненя опирається також на тім, що з його боку не було ніякої заяви відносно останніх подій над Амуром у місцевості, яку він укріпив і яка була під його командою. Говорять також про те, що Бліхер, який під іменем генерала Галлена відзначився в часі комуністичної революції в Китаю, був останнім високим старшиною совєтської армії, який своїми здібностями та військовою освітою дорівнював Тухачевському й іншим розстріляним генералам. — (Офінор).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СМЕРДИТЬ.

Американець Алва Джанстон написав книжку про відомого фільмового підприємця Сема Ґолдвина. Відомий американський письменник Едмунд Вилсон дає своїй критиці цеї книжки заголовок: „Це страшне! Це мерзенне! Це смердить!"

Критик признається, що при читанні книжки він нераз добре посміявся. Одначе книжка всетаки його трохи робила хорим. Це тому, що, на думку Вилсона, вона має на собі тавро раба Голівуду.

Це тавро раба видно в тому, що автор старається підхлібляти Ґолдвинові, а підхлібляє йому так, що пише про нього в цей спосіб, що Ґолдвинові буде приємно про себе читати ту книжку.

ХОЧ СМІШНИЙ, А РАБ.

Вилсонові смішно, коли автор пише, якто Сем Ґолдвин не зрозумів слова „костик" (терпкий), і взявши його за слово „костлі" (коштовний), сказав про якусь драму: „Ту костик? До чорта з коштами! Ми її всетаки виставимо!"

Одначе автор пише теж, що Ґолдвин був би поправив невдалі драми Шейкспіра й зробив би з них удалі.

Тимчасом усім відомо, каже критик, що Ґолдвин потрапив би хіба ще більше зіпсути кепські драми Шейкспіра.

Тому при читанню цеї похвали голівудського письменника для голівудського боса Вилсонові робиться млосно як при прояві рабського духа.

ТЕЖ НЕ ПАХНЕ.

Найважнішою новиною для „Щоденних Вістей" є приїзд до Ню Йорку московських летунів, що недавно прилетіли до Америки з Москви: „НЮ ЙОРК. — Вчора ранком над Ню Йорком пролетів літак, з якого на аеропорті Норт Біч, в дільниці Квінс, перед зібраними представниками радянського консульства та громадянських організацій м. Ню Йорку вийшли три радянські льотчики, герої рекордного перелету через Північний полюс... Рядянські льотчики перебуватимуть гостями радянського консульства в Ню Йорку протягом цілого тижня... В понеділок 2-го секпня (!) в Филаделфії льотчики будуть гостями міста, вечером відбудеться масове зібрання в честь радянських героїв. В середу... **виїдуть** пароплавом „Нормандія" до Рад. Союзу, де на них оцікують з нетерпінням народи великої країни Рад". А все це має грубезні наголовки: **Героїчні радянські льотчики прилетіли з Вашингтону до Ню Йорку.**

Що за дух вступив у „наших", що вони таке пишуть?

Наперед, чому відвідини летунів перша новинка? Ще їх перелетові понад бігун можна дати визначне місце, але чому їх приїздові з Вашингтону до Ню Йорку? Невже для них і це геройський подвиг?

І чому так підчеркується участь міських урядів? Адже при інших нагодах з участи цих урядів насміхається як з пустої паради! Невже як посадник Ню Йорку витає летунів фашистівської Італії, то це безглуздя, а як витає летунів большевицької Москви, то це важна громадянська служба посадника Ню Йорку?

І чому летуни називаються „льотчиками"? І чому бігун став „полюсом" і „північний полюс" пишеться великою буквою? Чи на те, щоби підсунути читачам, що це не прості летуни, але „льотчики", і не простий бігун, який хтонебудь перелетить, але „Північний полюс"?

І пощо перечислять всі ці приняття для цих „льотчиків"? На те, щоби підсунути читачам думку, що, бачите, це не з простим Гаврилом або Микитою справа?

І пощо пишеться, що на них очікують з „нетерпінням" (чому нетерпеливість стала „нетерпінням"?) народи великої країни Рад? Чи якраз не так пишуть цісарські наймити, скільки разів цісар виїде поза границі краю?

Чи як так пишуть наймити царських урядів, то це є тавро рабів, а як так пишуть большевицькі письмаки, то це писання клясово свідомих робітників пера?

КЛОПОТИ З ГЕРОЯМИ.

Описує Алва Джанстон, як Сем Голдвин, дізнавшися десь за славного бельгійського письменника Метерлінка, спровадив його до Америки. Не знаючи про нього нічого й не розпитуючи за нього, привіз його своїм автом до Голівуду й казав писати сценар для фільмової штуки.

Написав нарешті Метерлінк сценар і привіз його Ґолдвинові. Взявся Ґолдвин читати славний сценар славного письменника й за хвилю вилетів з канцелярії, як камінь із швигалки, кричучи: „Ох, Боже, в нього героєм бджола!"

Бідний Ґолдвин, але не дуже...

Якби Ґолдвин був знав про Метерлінка, був би міг догадатися, що за сценар він йому напише. Адже писав Метерлінк велику працю про життя бджоли.

Горді чуються письмаки з „Вістей", пишучи про „льотчиків-героїв", як на них нетерпеливо вижидають 170 мілїонів народів великої країни Рад, але що скажуть письмаки, як котрого з цих героїв поставлять там, де поставили героя Тухачевського?

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

ALLENTOWN, PA.

UKRAINIAN DAY ATTRACTS MANY

5,000 Persons Enjoy Outing and Program at Central Park

Ideal weather conditions and a varied program of entertainment and talks attracted more than 5,000 Ukrainians from Lehigh and Northampton counties to Central park yesterday for the 1st annual Ukrainian Day sponsored by the Ukrainian national organization of Allentown.

The park's large outdoor theatre was filled for the programs in the afternoon and evening, both featured by singing and dancing by groups in native Ukrainian costumes. John Zazworsky of this city directed a massed chorus of 150 voices, composed of gaily-garbed singers from the Holy Ascension church of Northampton, St. John the Baptist church of Northampton, St. Vladimir of Palmerton and St. Mary's of this city.

Michael Lawryk of Bethlehem, director of Ukrainian national dance classes in the Lehigh Valley, led a group of 90 young people from this city, Bethlehem, Easton and Northampton in two programs of native dances.

Prof. Gregory Herman of Wilkes-Barre presided as chairman at the afternoon program and introduced the following speakers: Dimitri Halichin of Jersey City, secretary of the Ukrainian National Ass'n of America; Attorney Michael Piznak of New York, and Zachary Hutsayluk of Zanesville, Pa., who spoke for the United Ukrainian organization of America.

Through the day, the costumed groups engaged in impromptu programs in different sections of the park and Ukrainian folk enjoyed a day of fun and fellowship under ideal conditions.

(Allentown Morning Call, July 26, 1937.)

ГОРА, ТУРИСТ І РУЧАЙ

В липневу пору на скелисту гору
Пиявсь турист (а було гаряче так і парно).
На горі, наче виграв найвищу він гру,
Кличе грімко: „Як гарно в долині, як гарно!"

А гора враз на те: „Що, туман той плете?
Як там справді так гарно, так любо в долині,
Як краса всяка там і росте і цвіте,
То чогож тут на мене спинався він нині?!"

А на те їй ручай, що з гори бистро мчав:
„Ах, левади чудові, гаї там і поле,
Та лиш з твого верха він набрався щий очам.
Здолу всеї краси не побачив ніколи!"

(Я. В.)

ЯК ЗА ПАНЩИНИ

Жнива почалися. Український, вдебільша малоземельний селянин із притаєною радістю в досвітки йде на вузький загінчик своєї нивки, щоб чимскорше вижати своє збіжжя, а опісля йти на заробітки. Очевидно, піде наш селянин жати панський лан, де-не-де за котрийсь там сніп, а деінде за пару грошів денно. Минулорічні примари Тулиголовів і Крехович оловяним тягаром заваготіли над українським мало-й безземельним селом. Адже знову наспівають тривожні вісті з ріжних наших околиць про нечуваний визиск українських рільних робітників по дворах на роботах. Прямо вірити не хочеться в те, щоб так безпощадно, по панщизняному можна було безвідповідально використовувати рільного робітника на панському лані.

Маємо достовірні вісті з Добромильщини й Перемищини про такий немилосердний визиск рільних робітників двораии. Рільні робітники в Новому Мості, що працюють біля бураків і бараболь, мусять приходити до праці вже в 6-тій годині рано й працювати до 8-мої години вечора. За цю свою важку працю дістають вони 60 гр. (!), при чому мусять приносити собі свій харч. Якщо зважити, що навіть цей нужденний харч, чорний хліб, бульба й молоко коштує селянина коло 50 грошів, то **„чистий" заробіток за 14-динний день важкої праці, під доглядом двірського наганяча, виносить ледви 10 грошів.** Виходить, що навіть одного гроша на годину не заробить селянин на панському лані. Про будьяку підвишку платні нема мови, бо землевласник „великодушно" заявляє, що він кожної хвилини може спровадити робітників зі заходу, за дешевшу ціну.

Подібно діється в добрах Польської Академії в Сірокісцях, Трушевичах і в довколичних селах. Йде наш селянин із чорним куском хліба та бульбою на панський лан і в поті чола гарує від вчасного ранку до темної ночі за 60 грошів. Здавалосяб, що це заробіток, а в дійсности не варт здоровля, часу й одягу нужденного спролетаризованого селянина.

Чомуж, спитаєте, йде й працює отой чорнороб за таку нужденну ціну? Мало того, на вевипередки йдуть одні села з іншими, щоб хоч і тих 60 грошів заробити денно. Це сумне, але куди сумніша й болючіша є нужда українського селянина на клаптику землі. Томи він, голодний, босий і в подертій одежині йде на працю на панський лан, бо нізвідки взяти йому гроша на кусник хліба, на сіль чи сірники.

Хіба треба згадувати ще й про ріжні податкові тягарі? Про купівлю святочної (раз на рік) одежі для дітей? Ні! Автім існує якийсь „інспектор праці", що встряває в спори робітників з працедавцями, але пекуча й постійна нужда рільних робітників для нього невідома, призабута. Щойно по таких несподіванці, як у Креховичах і Тулиголовах минулого року, гарячкується адміністраційна влада. На добавок з цього користають комуністичні агітатори, що вештаються від двора до двора й жирують на малосвідомості й політичній невиробленості нашого дрібноземельного селянина.

Тому не можна легковажити незавидної нужди, отої пісноти й животіння мало-й безземельного українського селянина, що жне панський лан за 20 і котрийсь там сніп. Хіба ж це не панщина?

Оце вже тепер ідуть гурти селян із Яворівщини, Бойківщини й з інших околиць від двора до двора у найми на жнива. Без спротиву терплять вони примхи й наруги двірських наганячів, бож кожного дня грозить їм втрата й того мізерно плаченого заробітку.

Цим невідрадним положенням наших рільних робітників мусять занятися наші політичні чинники, а головно „Сільський Господар". Кружки „Сільського Господаря" мусять повести на місцях у цьому напрямі поважну, освідомлюючу працю серед нашого селянства, щоби воно перестало бути предметом визиску з боку дворів та спекуляцій з боку політичних пройдисвітів. Знаємо, що в багатьох випадках інтервенція „С. Г." кінчилась успіхами. Справа нашого мало-й безземельного селянства — це пекуче й основне питання цілої нашої нації.

Ця сама загроза виринає теж внаслідок безприкладного його економічного визиску. Одно й друге — це найкращий посів і пригожий ґрунт під розкладову роботу московських агентів, які використовують нужду нашого селянства для чужої справи. Тому покращання економічних умовин селянства, а зокрема рільних робітників, є для нас сьогодні наказом хвилини. — („Новий Час").

О. К.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В дописі з Ричмонд Гил, Н. Й., у 172 ч. „Свободи" пропущені імена жертводавців: по $1: М. Гомен, А. Ґеба, Й. Орлян.

ВОЛЯ І НЕВОЛЯ

Воля — це внява щастя,
Якого кожний бажає.
Без Волі ніхто ніде
Щастя-долі не зазнає.

Неволя — за гріхи наші,
Які ввійшли в рідну хату:
Незгоди, свари, роздори,
З ворогом злуку проклятущ.

Неволя — за рідну неньку,
Яка дітей годувала,
Як опинились вони в нещасті,
Від них помочі не мала.

Щоб Волю можна здобути,
Треба всім в одно лучитись,
Любов, згоду привернути
Та й з ворогом не миритись.

И. Буката.

ВІЛІЯМСЕТ, МАСС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

З хрестин на визвольну боротьбу.

У гром. Івана та Катерини Шило відбулися в неділю, 25. липня ц. р., хрестини їхньої донечки Марти. Підчас забави гром. М. Федорів пригадав присутним гостям про рідний край та закликав до зібрки. Зложили: Катерина Федорів, Катерина Шило по $1; М. Федорів, А. Крипанюк, І. Шабан по 50 ц. Разом $3.50. Гроші вислано через Обєднання.

Гість.

Вона не вимагає багато.

Наречений: — Я заробляю пятьсот долярів місячно. Чи вистане тобі на життя?

Наречена: — Якось дам собі раду. Та що буде з тобою?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Молода українка покінчила каледж.

В червні ц. р. молода українка, панна Олександра Ликтей, покінчила чотирольтні студії в Гунтер каледжу, в Ню Йорку, де студіювала як головний предмет біольоґію. При іспиті отримала ступінь „бечелор оф артс" (В.А.).

Олександра Ликтей.

Панна Ликтей роджена в Америці. Вона є донькою свідомих українських родичів, Михайла і Євдокії Ликтей. Даючи своїй донці змогу набратись університетської освіти, родичі постаралися, щоб їх донька була також свідома українка. Панна Ликтей належить до 69 від. У. Н. Союзу, Тов. „Зоря", як теж до Українського Університетського Товариства, в якому бере живу участь.

Студіюючи в каледжу, панна Ликтей на кожному кроці старалася познайомлювати чужинців з українськими справами. Її заходами свого часу була перший раз влаштована гарна вистава українських вишивок у Гунтер каледжі. Панна Олександра буде далі продовжати свої студії в Колюмбійськім університеті, де буде студіювати бактеріольоґію.

Д-р А. Т. Кібзей.

СТЕРЕЖІТЬСЯ СКАЖЕНОГО ПСА

Літо, гарячі дні. Вулиці міста переповнені. Ідуть чоловіки, жінки і діти... Аж тут галас, переполох та крик: „Утікайте, втікайте! Скажений пес! Біжіть скоро, бо там скажена собака біжить!"

Така подія може скоїтися в якімнебудь місті.

Або ось така історійка, яка склалася цими днями в Дітройті:

Маланю вкусив її маленький песик у лице, коло лівого ока. На це ніхто не звертав уваги. На другий день цей песик покусав брата і сестру Малані. Тоді брат розлостився і віддав песика псярникові.

Песика страчено. Рани не були великі. Навіть лікаря не кликали. Скоро все поґоїлось і забулось. Та за чотири тижні Маланя захорувала. Чулася нездоровою і дуже нервовою. При кожнім галасі, скрипленні дверей, чи якого стуку вона скоро подражнювалася та неначе перепуджена — всього боялася. На другий день захрипла. Боліло горло, горячкувала. На третій день не могла нічого проковтнути. А вже самий натяк на воду спричиняв страх і нервове подражнення. В горлі діставала корчі, спазми та страшний біль. Слина капала з рота, бо Маланя не могла її проковтнути. При цім Маланя страшенно ірритувалася, кричала і була в страху, попадала в маячіння та тяжко віддихала.

Приликали лікаря, котрий ствердив гідрофобію (скаженину). Маланю забрали до шпиталю в 2. год. в ночі, а в 3. год. вона померла.

На другий день у часописах появилася новинка. Помістили і Маланину фотоґрафію та написали, що це перший випадок скаженини в Дітройті за останніх 5 літ.

Ґазети розписалися про „гідрофобію" та псів. І в усіх на устах було: „Стережіться скаженого пса! Стережіться та не занедбуйте навіть маленького укушення якогонебудь пса! Дивіться, що сталося з Маланею!"

Така історія може повторитися денебудь, або може і повторилася. Тому в часі гарячих літніх днів, коли пси найбільше занепадають на скаженину, треба нам стерегтися всякого укушення пса, як теж варто знати щось про цю недугу.

Гідрофобія або скаженина, це така недуга, що хто на неї захоре, дуже боїться води. Недужий на скаженину дістає корчі та параліж горла і не може проковтнути води (а тимбільше якихнебудь страв), але вже сама згадка про воду, або вид води викликує в хорого спазми і болі. Навіть своєї слини хорий не може проковтнути і тому слина тече з уст. Притім виступає нервовість, подражнення, маячіння і занепад нервової системи.

Скаженина звичайно проявляється в укушеної особи скаженим псом по 3—4 тижнях, або 40—50 днів. Найскорше 12 днів, а найпізніше 3 місяці по укушенні.

Бактерії, що спричинюють скаженину, дістаються зі слиною скаженого пса через укушену рану й оточуючи кінчики нервів, провадять до мозку. Тоді занепадає ціла нервова система, а найбільше є ушкоджені нерви, що контролюють мязи горла та пролику. Звідси спазми пролику і параліж горла.

Розуміється, що чим ближче є рана до голови, тим більша небезпека та скорше затруйння скажениною. Найнебезпечнішим місцем є рана з укушення на лиці, потім ідуть руки, а далі части тіла від плечей та рук униз.

Симптоми скаженини вповні описані в оповіданні про Маланю. Недуга треває $1\frac{1}{2}$ до 3 днів, або найдовше 5 днів.

На скаженину, коли вона вже є в повнім розгарі, ліку нема. Але зате можна її виліkувати та усунути ще перед тим, заки вона покажеться, через так звану „пастеризацію".

Французький хемік Люї Пастер (1822—1895) доказав, що коли защепити спеціяльно прилагодженого токсину (прим. з хребтового мозку штучно заказених зайців) в тіло чоловіка кільканацять разів, то у крові такого чоловіка витворюється відпорність і коли токсина скаженини входить у таку кров, то заразки скаженини гинуть. А що виґриття скаженини та вибухнення самої недуги проявляється аж по 3 тижнях, то тут саме є досить часу, щоб таку відпорність в укушеного псом чоловіка прилагодити та наступаючу недугу зневтралізувати або вбити.

Отже лікування відбувається так:

1. Кожну укушену рану треба вимити алькоголем та випалити кислиною.

2. Укушеному робити т. зв. щеплення Пастера, що дня одно, почавши від дня укушення, 10 днів. Пса треба віддати під догляд ветеринаря, або донести до департаменту здоровля в місті, де ви живете, а вони вже постараються про догляд такого пса. Коли такий пес покажеться здоровим по 10 днях, то це значить, що пес не мав скаженини. Тоді щеплення перервати. Воно нічого здоровій людині не пошкодить.

3. Якщо пес хорий і є певність, що хоруе на скаженину, то, розуміється, такого пса тоді тратять, а укушеному треба дати 14 щеплень або встрикнень цієї токсини, себто одно що дня, 14 днів. В його крові тоді витвориться відпорність, і навіть якби він занепав на скаженину, то не вмре і перебуде хоробу, або цілком її не дістане.

В деяких людей така відпорність вже є від уродження і тому не всі особи, укушені скаженим псом, дістають гідрофобію. Обчисляють, що лише 16% укушених занепадають на скаженину.

4. Якщо укушення є на лиці, або як укушення велике, або кількаразове, то треба дати 21 щеплень.

У всяких випадках укушення псом треба трактувати серіозно та все зарадитися лікаря.

ПІМСТА ІНДІЙСКОГО РАДЖІ

Тисячі людей щезають що дня безслідно. Найчастіше знає про це тільки найближча родина та поліція, що шукає їх. У великих містах віддавна відомо, що люди, які мають на совісти ріжні злочини або хотять почати нове життя тому, що минувшина перешкоджає їм у карієрі, втікають під зміненим назвищем із свого середовища — невідомо, де і куди.

Лондонська преса приносить одну кримінальну історію, що моглаб живцем перейти до сензаційного роману. Ця історія почалася три роки тому в Ніцці і щойно тепер знайшла свій епільоґ. До одного трупа прийшов другий; злочинця — уже тепер відомого — шукають по цілій... Індії.

Труп і таємнича отрута.

18. травня 1934. р. знайшли в околиці Ніцци трупа 29-літньої гарної молодої жінки — Діяни Вердіє, англійської громадянки. Знайшли його у власній віллі. На тілі було тільки одне місце задряпане. Лікарі ствердили, що вона вмерла від якоїсь таємної отрути, яка влилася в її тіло через це задряпане місце. Служба Діяни Вердіє вміла сказати тільки те, що пані, покликана телефонічно, виїхала до Ніцци до якогось готелю і вернулася пізно вночі додому. Поліція не знайшла ніяких слідів душогубця.

Аж цього року один молодий англієць, Джан Вокер, приїхав з Індії до Лондону і зложив у Скотлянд Ярді (таємній поліції) заяву про свої пригоди. Він служить при війську в Індії. Там шукав убивника Діяни Вердіє. Вердіє була спільна знайома його та його товариша із студентських часів, індійця Магмуда Мірзи, що студіював у Кембрідж. Вони познайомилися обидва із Діяною в осени 1932 р. і обидва в ній закохались. Діяна вволіла Магмуда Мірзу. Мірза взяв з Діяною потайки 3. лютого 1933 р. шлюб; Вокер був їх свідком і кілька годин пізніше відїхав до Індії.

Коротке щастя.

Вокер не переставав листуватися з Діяною Вердіє, що поселилась у Франції. Перші місяці її подружжя були щасливі. Небавком Мірзу відвідав якийсь індієць, що став його приватним секретарем. Єдруп — так він називався — мав величезний вплив на свого пана. Мірза повторяв щораз частіше, що мусить вертатися до Індії. Він грав визначну ролю в національному руху у північній Індії і намовляв свою жінку виїхати туди разом з ним. Вона не хотіла. Одного дня Мірза з Єдрупом щезли по індійськи.

Відтоді Вердіє жила самотно коло Ніцци. Кілька місяців пізніше вона дістала лист від Мірзи з домаганням, щоб приїхала до нього, бо він не може без неї жити. Були і погрози, що коли вона не послухає — кара її не мине. Діяна Вердіє не послухала і — вмерла.

Шукають князя злочинця.

Вокер упевняє, що, знаючи історію подружжя Діяни, мав підозріння від першої хвилини на звістку про її смерть — на Мірзу. Він рішив на власну руку перевірити цей здогад. Магмуд Мірза — князь, раджа, що має власну палату. У цій палаті Вокер не знайшов його; Мірза скривається. Єдруп заявив його віддaним у літку 1934 р., що їх пан утопився в морі. Англійська поліція заарештувала Єдрупа. Він заявив, що Діяна Вердіє заслужила на кару згідно з законом святих індійських книг; де є Магмуд Мірза, цього він не знає.

Кілька тижнів тому знайшли Джана Вокера під його наметом пробитого ножем. Перед смертю він заявив, що це пімста Мірзи. Тепер англійська поліція пробує знайти Мірзу в царстві, де факіри могли би скрити тисячі злочинців.

НОВІ КНИЖКИ З КРАЮ

Д-р Шухевич Степан: ГІРКИЙ ТО СМІХ. Воєнні оповідання	$ 85
Полянич, Б.: КІМНАТА З ОДНИМ ВХОДОМ, сензаційна повість	50
Полянич, Б.: ТОВАРИШІ УСМІХУ, сензаційна повість	40
Мродовець, Д.: ГАЙДАМАКИ, в двох томах	1.00
Гоголь, М.: СТРАШНА ПОМСТА та інші оповідання з передмовою М. Голубця	50
Радич, В.: МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК, в двох томах	1.00
Чайковський, Андрій: ЗА НАЖИВОЮ. Повість з галицького селянського життя	50
Горнишівський, П.: ПІД ПРАПОРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	50
Будзиновський, В.: ГРЕМИТЬ. Історична повість	50
Голубець, Микола: ГЕЙ ВИДНО СЕЛО. (Нарис	30
Журба, Г.: ЗОРІ СВІТ ЗАПОВІДАЮТЬ з післясловом М. Голубця	50
Косач, Юрій: СОНЦЕ В ЧИГИРИНІ. Повість про декабристів на Укр.	50
Павло, Свій (Свенціцький): СТЕПОВІ ОПОВІДАННЯ	50
Турянський, Осип: СИН ЗЕМЛІ, в двох томах	1.00
Верн, Жіль: ЗАМОК У КАРПАТАХ	40
Островський, В.: ЗА ГРОШЕМ. Оповідання	50
Голубець, Микола: ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЛЬВІВ. Епізоди боротьби XIII—XVIII. в.	25

"SVOBODA,"

81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

ОТСИМ АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ УСІХ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ У „СВОБОДІ" РІЖНІ СВОЇ ІМПРЕЗИ, ЩО „СВОБОДА" НЕ МОЖЕ ПОМІЩУВАТИ В ОГОЛОШЕННЯХ НІЯКОЇ ЗГАДКИ ПРО ЯКІНЕБУДЬ „ВИГРАВКИ", БО ЦЕ ПРОТИЗАКОННЕ.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(78)

Юля Дейл пильно студіювала все довкруги і порівнювала це все з тим, що вона читала в книжках про „затрачену столицю", і чимраз більше впевнялася, що вони мусять знаходитися вже десь недалеко від неї. Тарзан був задоволений з її заввага, але рівночасно з тим він остерігав, що їх невидимий ворог тепер буде супротив них безоглядніший ніж передтим.

Його прочуття були правдиві. Раґлян з кожним днем ставав більш нервовий і скажений. Він валив без пардону своїм наемникам по зубах, не роздумуючи довго, чи вони були винні, чи ні. Все, що він перед очима бачив, було „втрачена столиця", в якій заховані були безмірні скарби. Тепер, почуваючись так близько цілі, він не хотів програти гри.

Та його ум раз-у-раз захмарювала гадка, що його найвірніший наемник, Пако, якого він вислав позбавити життя Тарзана, чомусь не вертався. Що могло статися? Невже Тарзан знову висмикнувся смерти з обіймів, чи може Пако зрадив його і тепер веде Тарзана по слідах Раґляна на згубу остаточному? Ця друга можливість турбувала його значно гірше ніж перша.

Ці гадки непокоїли Раґляна. Він напружив усі свої підступні гадки, щоб придумати для Тарзана згубу, а цей „дикун", як він його називав у серці, поборов усі ці перешкоди і вийшов з них ціло. Його денервувало це тимбільше, що він уважав Тарзана за його чесноту і доброту попросту дурнем. Тепер цей „дурень" готов перехитрити його, Раґляна.